

9. SINIF

TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI

III.ÜNİTE

COŞKU VE HEYECANI DİLE GETİREN METİNLER [ŞİİR]

doğanhoca
markaegitim.com

ÜNİTE KONULARI

1 Şiirle ilgili kavramlar / terimler

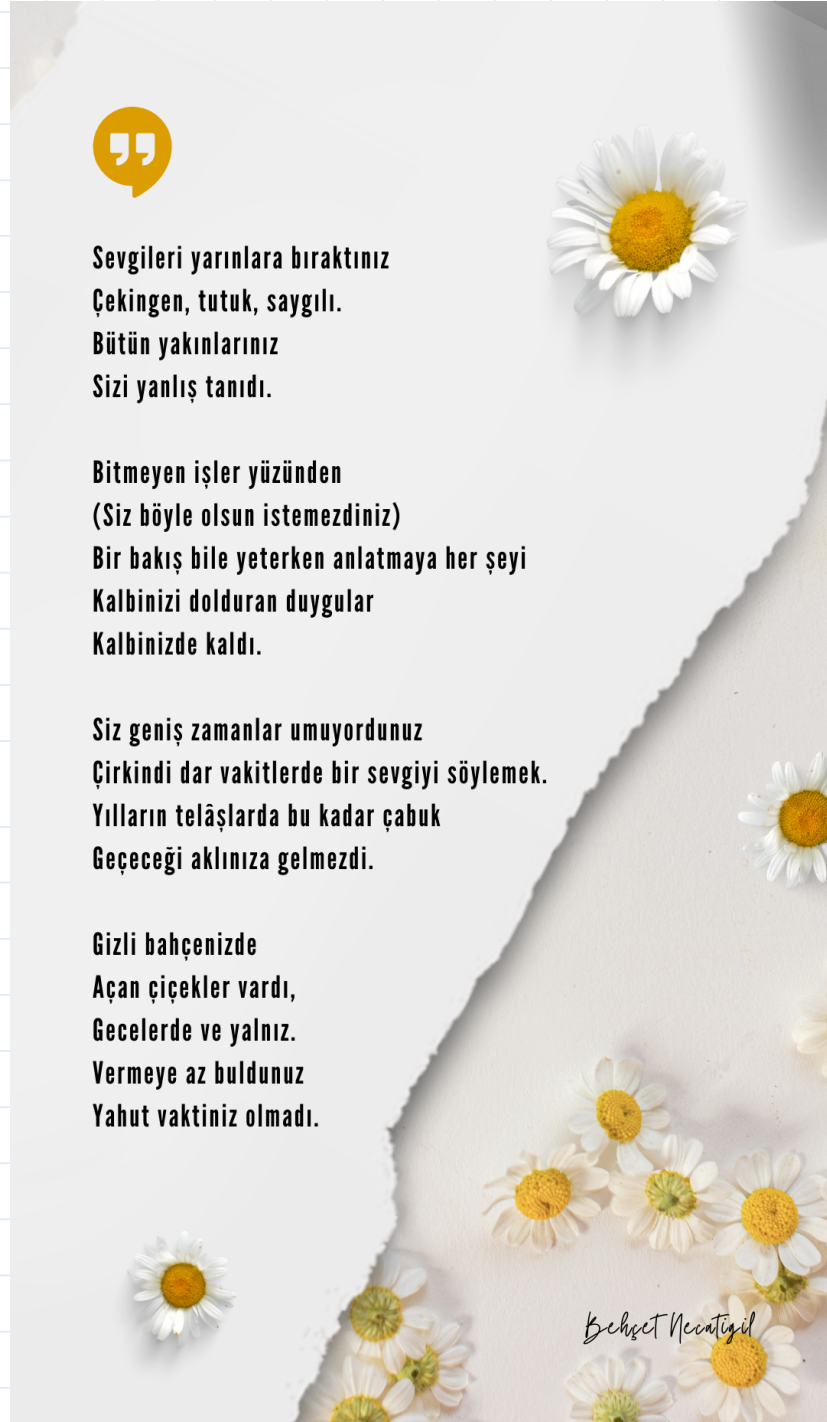
2 Şiir türünün genel özellikleri

3 Şiirin ahenk unsurları

4 Söz sanatları

5 Sıfatlar

ŞİİRLE İLGİLİ KAVRAMLAR / TERİMLER



- **NAZIM:**
 - Sözlükte “dizmek, sıralamak” anlamına gelmektedir. Duygu ve düşünceleri dizelerle ölçülü ve uyaklı olarak anlatma yolu.
- **MANZUM :**
 - Nazımla [şiir biçiminde] yazılmış eserlerdir.
- **ŞİİR :**
 - Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan; uyaklı ya da uyaksız veya serbest biçimde yazılmış, duygu ve heyecan içeren edebî anlatım biçimi.
- **MANZUME :**
 - Sanat kaygısı duyulmadan oluşturulan küçük manzum eserlerdir.
 - Düzyazıya dönüşebilmesi ve sözcüklerin daha çok gerçek anlamında kullanılması ve genelde bir olay anlatması ile şiirden ayrılır.
- **MANZUM HİKÂYE :**
 - Nazım (şiir) şeklinde yazılan hikâyelere manzum hikâye denir. Manzum hikâyelerin öykülerden tek farkı şiir biçiminde yazılmış olmalarıdır. Bu tür hikâyelerde öğreticilik özelliği ağır basar.
- **ŞAİR :**
 - Şiir yazan kişiye verilen isimdir. İslamiyet’ten önce farklı Türk topluluklarında “ozan, kam, kaman, oyun, şaman, baksı” gibi adlarla anılır. Halk edebiyatında ise daha çok “âşık, ozan” sözcükleri kullanılır.
- **MENSUR ŞİİR:**
 - Duygu, düşünce ve hayalleri şiir inceliği ve duygu yoğunluğuyla fakat düzyazı biçiminde anlatan yazılardır. Ahenk; seci [düzyazıdaki uyak] ve cümle sonu uyaklarıyla sağlanır. Servetifünun döneminde ilk örnekleri görülür. Halit Ziya (Mezardan Sesler) ve Mehmet Rauf’un (Siyah İnciler) mensur şiirleri ilk önemli örneklerdir.

ŞİİR TÜRÜNÜN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Şiirde sözcükler farklı ve özel anlamlarla kullanılabilir. Sözcüklere yeni anlamlar yüklenir, anlam derinliği oluşturulmaya çalışılır.
- İmge ve çağrışım yönünden zengindir.
- Alışılmamış bağdaştırmalara sıkça yer verilir.
- Söz sanatları kullanılır.
- Tema genel ve soyuttur.
- Kültür, çağın zevk ve anlayışı, ahenk, ses ve söyleyiş özellikleri Şiir geleneklerini oluşturur. Türk Şiirinde farklı gelenekler bulunur :
 - Destan geleneği : İslamiyet'ten önceki dönemde ortaya çıkar, genellikle hece ölçüsü ve dörtlük kullanılır. Dili sadedir.
 - Halk Őiiri geleneği : Hece ölçüsü, dörtlüklerle, sade dille yazılır. Anonim halk Őiiri, âşık tarzı halk Őiiri [saz Őiiri] ve tekke Őiiri [dini, tasavvufi halk Őiiri] olmak üzere üç kolu vardır.
 - Divan Őiiri geleneği : İslamiyet'in kabulünden sonra görülür, Arapça ve Farsçanın etkisinde sanatlı, süslü bir dile sahiptir. Aruz ölçüsü kullanılır.
 - Modern Şiir geleneği : Ölçü ve uyak düzeni gibi ahenk unsurlarına bağlı kalınmaz, konuşma dilinin özellikleri görülür. Yakın zamanda oluşmuş ve yaygınlık kazanmıştır.
- Şiirlerde kullanılan takma adlara 'mahlas'^^ adı verilir. Halk Şiirinde mahlaslar 'tapşırma' olarak adlandırılır. Őairin adının geçtiği dörtlüğe 'tapşırma dörtlüğu' denir.

ŞİİRİN YAPI UNSURLARI / A. NAZİM BİRİMİ

DİZE [MISRA]

- Şiirdeki her bir satırdır. En küçük birimdir.

Ne ararsan bulunur derde devadan gayrı

BEYİT

- İki dizelik birimlerdir.

İlm kesbiyle pây-e-i rif at
Ârzû-yımuhâl imiş ancak

Aşk imiş her ne var âlemde
İlm bir kıl ü kâl imiş ancak

DÖRTLÜK

- Dörder dizelik birimlerdir.

Ne hasta bekler sabahı.
Ne taze ölüyü mezar,
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.

Geçti istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni;
Bırak vehmimde gölgeni,
Gelme, artık neye yarar?

BENT

- Beyit ve dörtlük dışında kalan üçlü, beşli veya sınır olamadan oluşturulan birimlerdir.

Yârin dudağından getirilmiş
Bir katre alevdir bu karanfil
Rûhum acısından bunu bildi

Düştükçe vurulmuş gibi yer yer
Kızgın kokusundan kelekler
Gönlüm ona pervane kesildi

ŞİİRİN YAPI UNSURLARI / B. NAZİM BİÇİMİ [ŞEKLİ]

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK ŞİİRİNDE

- Koşuk
- Sagu
- Destan

İSLAMİYET ETKİSİNDEKİ TÜRK ŞİİRİNDE

HALK ŞİİRİNDE

- Mani
- Türkü
- Ninni
- Ağıt
- Koşma
- Semai
- Varsağı
- Destan
- İlahi
- Nutuk
- Devriye
- Şathiye

DİVAN ŞİİRİNDE

- Gazel
- Kaside
- Mesnevi
- Müstezat
- Kıta
- Şarkı
- Tuyuğ
- Rubai
- Murabba
- Muhammes
- Terkibibent
- Terciibent

BATI ETKİSİNDEKİ TÜRK ŞİİRİNDE

- Sone
- Terzarima
- Triyole
- Balad

ŞİİRİN AHENK UNSURLARI / A. REDİF - UYAK [KAFİYE]

REDİF

- Dizelerin sonunda yazılışları, anlam ya da görevleri aynı olan ses benzerlikleridir.
- Ek ya da sözcük biçiminde bulunabilir.

Bizim elde bahar olur, yaz olur.
Göller dolu ördek olur, kaz olur.
Sevgi arasında yüz bin naz olur.
Suçumu bağışla, ben sana kurban.

YARIM UYAK

- Yazılışları aynı görevi farklı olan tek ses benzeşmesine dayanan uyaktır.

Yürü bre Dadaloğlu'm yürü git
Dertli dertli Çukurova yolun tut
Bunda suçun varsa Hakk'a tövbe et
De ki gayrı bizim iller iniler

TAM UYAK

- Yazılışları aynı görevi farklı olan iki ses benzeşmesine dayanan uyaktır.

Orhan zamanından kalma bir duvar
Onunla bir yaşta ihtiyar çınar

ZENGİN UYAK

- Yazılışları aynı, görevleri farklı olan üç veya daha fazla sayıda ses benzerliğine dayanan uyak türüdür.

Ömrüm oldukça bu kalbim seni bekler
Ama dikkat et solar günden güne renkler

ŞİİRİN AHENK UNSURLARI / A. REDİF - UYAK [KAFİYE]

CİNASLI UYAK

- Yazılışları aynı anlamları farklı sesteş sözcüklerle yapılan uyaktır.

Erbâbı kullanınca konuşturur kalemi,
Er bâbı sürgülüdür, girilen yer kale mi?

TUNÇ UYAK

- Dize sonundaki bir sözcüğün alt ya da üst dize sonundaki bir sözcüğün içinde kullanılmasıyla yapılan uyaktır.

Bir eşek var idi zâif u nizâr
Yük elinden katı şikeste vü zâr

ALİŞTIRMALAR

Ovanın yeşili göğün mavisi
Ve mimarilerin en ilahisi.

Terziye kumaş gelmiş
Düşünür ki ne kese
Ölçtü biçti baktı ki
Ne cep olur ne kese

Bu dilsiz dağ ve taş
Nerde saklar kuşları
Hangi gizle sarmaş dolaş

Geçen her saat her geçen saniye
Gök altun güğümdür coşan maviye

ŞİİRİN AHENK UNSURLARI / B. UYAK ŞEMASI [UYAK ÖRGÜSÜ]

DÜZ UYAK

- aaaa /bbbc /ddde ... şeklinde gösterilir.

Bursa'da eski bir cami avlusu, (a)
Küçük şadırvanda şakırdayan su (a)
Orhan zamanından kalma bir du (b)
Onunla bir yaşta ihtiyar çınar (b)
Eliyor dört yana sakın bir günü. (c)
Bir rüyadan arta kalmanın hüznü (c)

SARMA [SARMAL] UYAK

- abba / cddc / effe ... şeklinde gösterilir.

Tuna'yı görmedim fakat, tanırım. (a)
Bir ümit önünde koştuğum zaman, (b)
Geçmişini anarak coştüğüm zaman, (b)
Kendimi Budin'in Beyi sanırım. (a)

ÇAPRAZ UYAK

- abab / cdcd / efef ... şeklinde gösterilir.

Gaiblerden bir ses geldi: Bu adam, (a)
Gezdiresin boşluğu ense kökünde! (b)
Ve uçtu tepemden birdenbire dam; (a)
Gök devrildi, künde üstüne künde (b)

ÖRÜŞÜK UYAK

- İtalyan edebiyatı nazım şekli terza-rimaya özgü bir kafiyeleniştir.
- aba / bcb / cdc / e biçiminde gösterilir.

Bu kadar uzak mıydı (a)
Git git bitmiyor yol (b)
Görünmüyor dağın ardı (a)

Oysa bilmem kaç yıl (b)
Bu yollardan yürünmüş (c)
Şimdi sanki bir masal (b)

Bu dilsiz dağ ve taş (c)
Nerde saklar kuşları (d)
Hangi gizle sarmaş dolaş (c)

Anlamak zor susuşları. (e)

...

ŞİİRİN AHENK UNSURLARI / C. ÖLÇÜ

ÖLÇÜ

- Şiirde, dizelerdeki hecelerin sayılarına ya da heceyi oluşturan seslerin uzunluk ve kısalıklarına göre oluşturulan düzene ölçü (vezin) denir. Hece ve aruz ölçüsü kullanılmayan şiirler serbest şiir olarak adlandırılır.

HECE ÖLÇÜSÜ

- Dizelerdeki hece sayılarının birbirine eşit olması ilkesine dayanır.
- Parmak hesabı olarak da adlandırılır.
- Ulusal ve doğal ölçümüdür.
- İlk kez Divan-ı Lûgat'it-Türk'te yer alan nazım şekillerinde karışımıza çıkar.
- Dizelerde ölçünün bölündüğü yerlere DURAK adı verilir. Hece ölçüsü ile yazılan şiirlerde durak bulunmak zorunda değildir. 4+3 duraklı 7'li, 4+4 veya 5+3 duraklı 8'li, 6+5 veya 4+4+3 duraklı 11'li ölçüler yaygın olarak kullanılabilir.
- İkili heceden yirmili hecelere kadar kullanılabilen bu ölçüde yaygın olarak 7'li, 8'li, 11'li ve 14'lü heceler karşımıza çıkmaktadır.

HECE ÖLÇÜSÜ ÖRNEKLERİ

Ayvalar dilim dilim
Darılmış benim gülüm
Ben gülüme ne dedim
Kurusun ağzım dilim

Ben çektiğim kimler çeker
Gözlerim kanlı yaş döker
Bulanık bulanık akar
Dağlarım seliyim şimdi

Kara gözlü yârim ben gider oldum
Sakınp zülfünü yoldurmayı gör
Ağlama sevdiğim yine gelirim
Hasretle aklını aldırmayı gör

ARUZ ÖLÇÜSÜ

- Dizelerdeki hecelerin açıklık kapalılık esasına bağlı olan ve kalıplar biçiminde (mefûlü mefâilü feûlün gibi) kullanılan bir ölçü sistemidir.
- Sonu ünlü ile biten heceler "açık", sonu ünsüzle veya uzun ünlü ile (â.i.û) biten heceler de "kapalı" hece olarak adlandırılır. Ayrıca dize sonundaki heceler daima kapalı hece kabul edilir.
- Arap edebiyatında devenin yürüyüşü esas alınarak ortaya çıkmış sonra İranlılara ve oradan da Anadolu'ya geçmiştir.
- Türk edebiyatında ilk kez Kutadgu Bilig'de (Yusuf Has Hacip / 11. yy.) kullanılmıştır.
- Türkçe sözcükleri aruza en iyi uyarlayan şairlerimiz Tefik Fikret, Yahya Kemal ve Mehmet Akif Ersoy'dur.

ŞİİRİN AHENK UNSURLARI / D. DİĞER AHENK UNSURLARI

ALİTERASYON

- Bir şiirde ya da düzyazıda ahenk yaratmak amacıyla aynı ünsüz harfin ya da hecenin yinelenmesidir.

cinayeti kör bir kayıkçı gördü
ben gördüm kulaklarım gördü
vapur kudurdu, kuduz gibi böğürdü
hiçbiriniz orda yoktunuz.”

- Yukarıdaki dizelerde "k" ünsüz harfleri ile aliterasyon yapılmıştır.

ASONANS

- Bir şiirde ya da düzyazıda ahenk yaratmak amacıyla aynı ünlü harfin yinelenmesidir.

Ayağın sakınarak basma aman sultanım
Dökülen mey kırılan şişe-i rindân olsun

- Yukarıdaki dizelerde "a" ve "ı" ünlü harfleri ile aliterasyon yapılmıştır.

NAKARAT

- Bir şiirde veya şarkıda tekrarlanan sözlere denir. Halk şiirinde türküde tekrarlanan bölüme 'bağlama' ya da 'kavuştak' denir.

Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece (Nakarat)
Bilmiyorum ne haldeyim
Gidiyorum gündüz gece (Nakarat)

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece (Nakarat)

KELİME TEKRARLARI

- Bazı şiirlerde dizeler içinde bir kelimenin veya söz grubunun tekrarı da ahenk yaratabilir.

Dermân aradım derdime
Derdim bana dermân imiş
Bürhân aradım aslıma
Aslım bana bürhân imiş

ŞİİRDE SÖZ SANATLARI

• TEŞBİH [BENZETME]

- Aralarında ilişki bulunan iki unsurdan zayıf olana güçlü olanın özelliğinin verilmesidir.
- Benzeyen, benzetilen, benzetme yönü ve benzetme edatının tamamının bulunduğu benzetmeye 'ayrıntılı teşbih' denir.
- Sadece benzeyen ve benzetilenin kullanıldığı şekline 'teşbihbeliğ' denir.

- Cennet gibi güzel vatanımızda huzur içinde yaşıyoruz. [ayrıntılı teşbih]
- Kömür gözlüm sende sevda ne arar ? [teşbihbeliğ]

• İSTİARE [EĞRETİLEME]

- Benzeyen ya da benzetilenden birinin kullanıldığı benzetmedir.
- Sadece benzeyen kullanılırsa kapalı istiare, benzetilen kullanılırsa açık istiare adını alır.

- Kurban olam kurban olam
Beşikte yatan kuzuya [açık istiare]
- Yine boynun büktü mahzun menekşe
Hasret kalmış belli sevda çekmeye [kapalı istiare]

• TEŞHİS [KİŞİLEŞTİRME]

- İnsanların bir özelliğinin insan dışı herhangi bir varlığa verilmesidir.

- Yüce dağlar birbirine göz eder,
Rüzgar ile mektuplaşır, naz eder,
İçmiş gibi geceyi bir yudumda
Göğün mağrur bakışlı bulutları

ŞİİRDE SÖZ SANATLARI

• İNTAK [KONUŞTURMA]

- İnsanın konuşma yetisinin başka varlıklara aktarılmasıdır.

- Güğüm bir gün, testiye:
"Yola çıkalım" dedi.
Testi: "Korkarım" dedi.
Evde kalmak istedi.

• MECAZİMÜRSEL [AD AKTARMASI]

- Bir sözcüğü benzetme amacı gütmeyen, gerçek anlamı dışında başka bir sözcüğün yerine (parça-bütün, iç-dış, neden-sonuç, yazar-yapıt, yer-insan, yer-olay gibi ilgiler kurularak) kullanma sanatıdır.

- Halit Ziya'yı okudun mu?
- Eve neden bir şey anlatamıyorum ben ?
- Bu yıl rahmet gelmedi tarlalara bir türlü.
- Festivale bütün Mersin ilgi gösterdi.
- Vapur, Karşıyaka'ya yanaşıyordu.

• TENASÜP [UYGUNLUK]

- Anlamca birbiriyle ilişkili sözcüklerin bir arada toplanmasıdır.

- Yine bahar geldi, bülbül sesinden
Sada verip seslendi mi yaylalar
Çevre yanın lale sümbül bürümüş
Gelin olup süslendin mi yaylalar

ŞİİRDE SÖZ SANATLARI

• TEZAT [KARŞITLIK]

- Karşit kavramların özellikleri bir arada kullanılır.

▪ Neden böyle düşman görürsünüz
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

• TELMİH [HATIRLATMA]

- Herkesçe bilinen geçmişteki bir olayı, kişiyi, efsaneyi, çağrıştırma, anımsatma sanatıdır.

▪ Vefasız Aslı'ya yol gösteren bu
Kerem'in sazına cevap veren bu
Kuruyan gözlere yaş gösteren bu
Sızmadı toprağa çoban çeşmesi

• HÜSNÜTALİL

- Bir olayın, olgunun doğal sebebi dışında farklı -genellikle güzel- bir sebebe bağlanmasıdır.

▪ Ey sevgili sen bu ilden gideli
Yaprak döktü ağaçlar, coştı gökyüzü

ŞİİRDE SÖZ SANATLARI

• TECAHÜLÜARIF [BİLMEZDEN GELME]

- Bilinen bir şeyi bilmiyormuş gibi davranma sanatıdır.

▪ Gökyüzünün başka rengi de varmış
Geç fark ettim taşın sert olduğunu
Su insanı boğar, ateş yakarmış
Her geçen günün bir dert olduğunu
İnsan bu yaşa gelince anlarmış

• KİNAYE [DEĞİNMECE]

- Bir sözcüğün ya da sözün hem gerçek hem de mecaz anlamını düşündürecek biçimde birlikte kullanılmasıdır. Asıl kastedilen mecaz anlamdır.

▪ Ey benim sarı tamburam
Sen ne için inilersin
İçim oyuk, derdim büyük
Ben onun'çün inilerim

• TEVRİYE

- Bir sözcüğün bir beyitte, bir cümlede, birden çok gerçek anlamı sezdirecek biçimde ve yakın anlamdan çok uzak anlamı kastedilerek kullanılmasıdır.

▪ Bu kadar letafet çünkü sende var.
Beyaz gerdanında bir de ben gerek

ŞİİRDE SÖZ SANATLARI

• TARİZ [İĞNELEME]

- Birini küçük düşürmek onunla alay etmek ya da iğnelemek için sözün ters söyleyerek amacımızı belirtmedir.

▪ Bir yetim görünce döktür dişini,
Bozmaya çabala halkın işini
Günde yüz adamın vur ser leşini
Bir yaralı sarmak için yeltenme

• İRSALİMESEL

- Şiir ya da düzyazıda, konuya uygun düşen atasözlerinin kullanılmasıdır.

▪ Dünyada ahrete gidip gelmemek
Olmasa iktiza eder ölmek
Balık baştan kokar, bunu bilmemek
Seyrani gafilin ahmaklığından

• MÜBALAĞA

- Bir varlığı, olayı ya da düşünceyi olduğundan çok daha büyük ya da küçük gösterme sanatıdır.

▪ Ak gerdanında benler öldürdü beni

ŞİİR TÜRLERİ

LİRİK ŞİİR

Aşk, ölüm, hasret, yalnızlık gibi duygu ve düşüncelerin coşkulu bir dille anlatıldığı şiirlerdir.

Var mı beni içinizde tanıyan
Yaşanmadan çözülmeyen sır benim
Kalmasa da şöhretimi duymayan
Kimliğimi tarif etmek zor benim

Bülbül benim lisanımla ötüştü
Bir gül için can evinden tutuştu
Yüreğine Toroslar' dan çığ düştü
Yangınımı söndürmedi kar benim

PASTORAL ŞİİR

Çoban ve kır yaşamını, sürüleri, yayla ve dağ hayatını, doğa güzelliklerini anlatan şiirlerdir. Kır yaşamının güzelliğini anlatan kısa türüne 'idil' ; birkaç çobanın karşılıklı konuşmaları biçiminde yazılanlarına 'eglog' denir.

Gümüş bir dumanla kapandı her yer;
Yer ve gök bu akşam yayla dumanı:
Sürüler, çimenler, sarı çiçekler,
Beyaz kar, yeşil çam yayla dumanı!

Ben de duman olsam senin yerine,
Dağılsam dağların şu mahşerine;
Güzelin saçına ve gözlerine
Ben girsem, ben dolsam yayla dumanı!

Beni içerine aldın dağ gibi,
Doldun gözlerime bir rüya gibi;
Bende güneş gibi, yüce dağ gibi

EPIK ŞİİR

Savaş, yiğitlik, kahramanlık, ulusların yaşamındaki olağanüstü olaylar vb. konuları işleyen şiirlerdir.

Şu dağları kara duman bürüdü
Üç yüz atlı, beş yüz yayan yürüdü
Sarı Zeybek bu dünyada bir idi
Yazık olsun Telli doru şanıma
Eğil bir bak mor cepkenin kanına

ŞİİR TÜRLERİ

SATİRİK ŞİİR

Bir kişi, toplumsal olay ya da durumun, aksaklıkların iğneleyici sözlerle, alaylı ifadelerle eleştirildiği şiiirlerdir.

Bize kâfir demiş müfti efendi
Dutalım ben ana diyem Müselman
Varıldıkta yarın divan-ı Hakk'a
İkimiz de çıkarız anda yalan

DİDAKTİK ŞİİR

Belli bir düşünceyi aşılamaak ya da belli bir konuda öğüt, bilgi vermek, ahlaki bir ders çıkarmak amacıyla öğretici nitelikte yazılan, duygu yönü zayıf şiiir türüdür.

İhtiyar amcanı dinler misin, oğlum, Nevruz?
Ne büyük söyle, ne çok söyle; yiğit işte gerek.
Lafı bol, karnı geniş soyları taklid etme;
Sözü sağlam, özü sağlam, adam ol, ırkına çek.

DRAMATİK ŞİİR

Tiyatroda kullanılan şiiir türüdür.

- Şairim! Mangalı eş... Küllenecek nerdeyse,
- Daha dün vardı cehennem kadar üstünde ateş,
Alev almış gibi parlardı nazarlar değse ...
Şimdi bir zerre kıvılcım diye hiç durmadan eş!
- Yüzünün rengi soluk, gözlerinin rengi sarı...
- Sarmışım boynunu ömrün daralan zincirine,

SIFATLAR [ÖN ADLAR] / I

- İsimden önce gelerek onları NİTELER veya BELİRTİR. .
- Çekim eki almazlar. [Birkaç istisna hariç.]
- Sıfat ve nitelediği / belirttiği isim sıfat tamlaması oluşturur.

NİTELEME SIFATLARI

- İsimlerden önce gelerek onların renk/durum/şekil bilgisini verir.
 - Dağılan ordunun peşinden oklu süvariler gitmişti.
 - Kimselere aldırmayan insanlar hüznü yaşam sürerler, dertli ve yalnız yaşarlar ashında.

BELİRTME SIFATLARI

- İsimlerden önce gelerek onları işaret eder, onlara soru sorar, belirsiz olduğunu ya da sayı bilgisini verir.
 - Öteki yazarların romanları bir ödül dahi alamamışken bu yazar girdiği yarışmalardan eli boş dönmedi.
 - Her adımda o muhteşem eserin yepyeni bir sürprizi bizi karşılıyordu.
 - Sonraları hangi kapıyı çalsam birer tabak yemek sunulur oldu bana, diğer arkadaşlarım kıskanır oldu.
 - O, kapıdan sığmayınca ikişer kişi omuzladık, bazı şaşkın bakışlar eşliğinde yukarı çıkardık.

SIFATLAR [ÖN ADLAR] / II

SIFATLARDA KÜÇÜLTME

- "-cik / -ce / -msi / -mtırak " ekleriyle yapılan sözcükler sıfat olarak kullanılır :
 - Akşam yemeğinde azıcık tuz atabilirsin.
 - Genişçe bir ev almayı düşünüyorum.

SIFATLARDA PEKİŞTİRME

- "p.r.s.m" ünsüzleriyle yapılabilir :
 - Şehrin üstünde kapkara bulutlar vardı.
- "mi" soru ekiyle yapılabilir :
 - Bu yaramaz mı yaramaz çocuk durmuyordu.
- İkilemelerle yapılabilir :
 - Yalan yanlış bilgilerle doldurma kafasını !

UNVAN SIFATLARI

- Kişi adlarıyla kullanılan saygı veya tanıtma sözleridir :
 - Seyyit Onbaşı'nın kahramanlığı anlatılır dilden dile.
 - Gazi Mustafa Kemal'e bir telgraf gelmişti o gün.

ADLAŞMIŞ SIFAT

- Arkasından gelen isim kullanılmadığında niteleme sıfatları adlaşır:
 - Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz.
 - Ağlayanlar bir gün güler elbette.

SIFATLAR [ÖN ADLAR] / III

SIFAT- FİİL [ORTAÇ]

- Fiillere "-an / -ası / -mez / -ar / -dik / -ecek / -miş" ekleri getirilerek yapılan sıfatlardır.
 - Uzayan yolların sonunda birkaç kulübe görünüyor.
 - Salondaki kurumuş gülleri kaldıralım mı ?
 - Tanıdık bir sima görmek ümidiyle düzenlenecek festivale katılacağım.

SIFATLARIN YAPISI

- Basit sıfatlar : Yapım eki almazlar.
 - Bir gün bu harika kanyonunu tekrar gezeceğim.
- Türemiş sıfatlar : Yapım eki alır.
 - Zorlu yollarda, gezici esnaflarla karşılaşmıştık..
- Birleşik sıfatlar :En az iki sözcükten oluşur.
 - Anlamca kaynaşmış birleşik sıfat :
 - Vurdumduymaz insanları hiç sevmem.
 - Soruları elime alınca birkaç dakika durakladım.
 - Kurallı birleşik sıfat :
 - Sıfırı bol bir çek karala bakalım oradan.
 - Bu dolmuşta peş parasız yolcular da gidebilir.
 - On soruluk bir test hazırlıyoruz bu sınavda.
 - Evde çift camlı pencere soğuğu kesiyordu.
 - Dededen kalma evimizi satışa çıkarmışlar.
 - Söz öbeği şeklinde sıfatlar :
 - Geçen gece yolda gördüğüm arabaya bayıldım.